ΥΔΡΑΥΛΙΚΗ ΟΡΕΙΝΩΝ ΛΕΚΑΝΩΝ

Σταθερή Ομοιόμορφη Ροή ανοικτών αγωγών

Φώτιος ΜΑΡΗΣ
Αναπλ. Καθηγητής

Τμήμα Δασολογίας και Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων
Εργαστήριο Διευθέτησης Ορεινών Υδάτων και Διαχείρισης Κινδύνου

Παράδειγμα 1

Διώρυγα από γαιώδες υλικό με σταθερή διατομή, πρανή επενδυμένα με λίθους και με πυθμένα από άμμο και χάλικες έχει σταθερό βάθος ροής t=2,5m. Ο αγωγός είναι ορθογωνικός, η βάση του έχει πλάτος b=20m και η κλίση του πυθμένα είναι 12 ‰.

Ζητούνται:

1) το είδος της ροής του αγωγού

2) η υδραυλική ακτίνα

3) η παροχή του

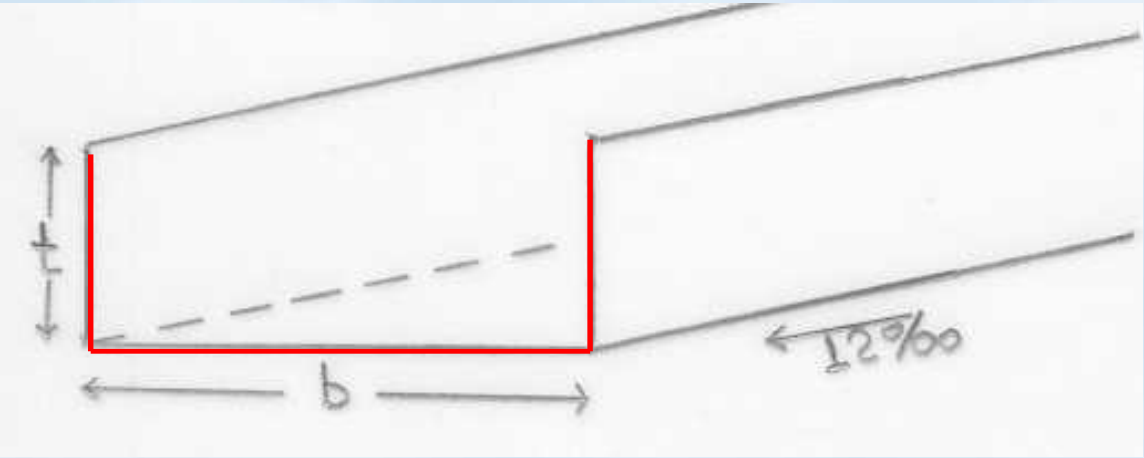

Επίλυση

1. Το είδος της ροής είναι *σταθερή – ομοιόμορφη* διότι το βάθος της ροής και η διατομή παραμένουν σταθερά.

2. Η υδραυλική ακτίνα R δίνεται από τον τύπο: $R = F / V$ (m)

όπου :

F: διαβρεχόμενη επιφάνεια και V: περιβρεχόμενη περίμετρος

οπότε θα είναι: $F=b * t = 2,5 \cdot 20=50\ m^2$

$V = t + b + t = 2,5+20+2,5=25m$ και $R = 50 / 25 = 2$ m

3. Όταν η ροή είναι σταθερή και ομοιόμορφη τότε ισχύει ο τύπος υπολογισμού της ταχύτητας ροής των *Manning – Strickler:*

$$\upsilon = k \cdot R^{2/3} \cdot J^{1/2}$$

όπου:

υ = μέση ταχύτητα ροής (m/sec) $\upsilon = k * R^{2/3} * J^{1/2}$

R = η υδραυλική ακτίνα = F / V (m)

J = κατά μήκος κλίση της κοίτης

k = συντελεστής τραχύτητας (πίνακας 4.2.)

Επειδή η διώρυγα έχει πυθμένα από άμμο και χάλικες και πρανή λιθεπένδυτα, παίρνουμε $k=50\ (m^{1/3}/s)$

Άρα η ταχύτητα θα είναι: $\upsilon=50 * 2^{2/3} * 0{,}012^{1/2}$ m/s και

υ=8,70m/s

Στη συνέχεια η παροχή υπολογίζεται από τη γνωστή σχέση:

Q = F * U = 50 * 8,7 m^3/s και **Q = 434,5 m^3/s**

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.2. Τιμές του συντελεστή k στον τύπο Manning-Strickler

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΓΩΓΟΥ	
1. ΦΥΣΙΚΟΙ ΑΓΩΓΟΙ:	
Ρεύματα με σταθερή κοίτη χωρίς ακανονιστίες	40–42
Ρεύματα με φερτές ύλες μέτριου μεγέθους	35–38
Ρεύματα καλυμμένα με χαμηλή βλάστηση	30–35
Ρεύματα με αδρομερή φερτά υλικά και ακανονιστίες	30
Ρεύματα πλούσια σε αδρομερή υλικά	28–30
Χειμαρρώδη ρεύματα με αδρομερή υλικά χωρίς έντονη στερεομεταφορά	25–28
Χειμαρρώδη ρεύματα με αδρομερή υλικά και έντονη στερεομεταφορά	19–22
2. ΔΙΩΡΥΓΕΣ ΑΠΟ ΓΕΩΔΕΣ ΥΛΙΚΟ	
Στερεό λείο υλικό	60
Στερεά άμμος με λίγο αργιλώδες υλικό ή λίγους χάλικες	50
Πυθμένας από άμμο και χάλικες, πρανή λιθεπένδυτα	45–50
Λεπτοί χάλικες	40
Αδρομερείς χάλικες	35
Κάλυψη με αδρομερής λίθους	26–30
Άμμος, ιλύς, χάλικες με έντονη βλάστηση	20–26
Πυθμένας με πρανή καλλυμένα με ασφαλτικό υλικό	70–75

Παράδειγμα 2

Διώρυγα τραπεζοειδούς διατομής έχει πυθμένα πλάτους s=30m, κλίση πρανών 1:3, παροχή Q=120m^3/sec, k=30 και μέγιστη επιτρεπόμενη ταχύτητα ροής U=3 m/sec. Ζητείται η κλίση του πυθμένα σε σταθερή ομοιόμορφη ροή.

Επίλυση

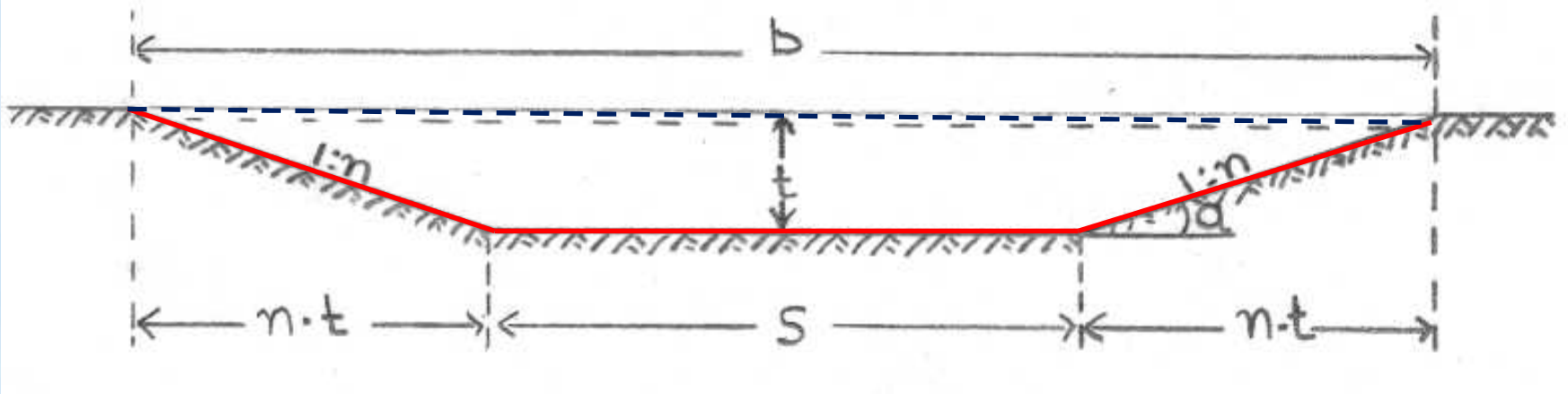

Q = F * U

Manning – Strickler: $U = k \cdot R^{2/3} \cdot J^{1/2}$

Η υδραυλική ακτίνα R δίνεται από τον τύπο: $R = F / V$ (m)

Η ροή είναι σταθερή και ομοιόμορφη οπότε στη μονάδα του χρόνου διέρχεται από τη διατομή υδατοπαροχή:

$$Q = F \cdot U \longrightarrow 120 / 3 = F$$

Είναι $Q=120$ m^3/s , $U=3$ m/s οπότε βρίσκουμε **$F=40$ m^2**

Από τη σχηματική παράσταση της τραπεζοειδούς διατομής προκύπτει:

Διαβρεχόμενη επιφάνεια: $F = t \cdot s + t^2 \cdot n$ (1)

Περιβρεχόμενη περίμετρος: $V = s + t \cdot 2 \cdot (1+n^2)^{1/2}$ (2)

Είναι $F=40m^2$, $s=30m$, και $n=3$ οπότε: η (1) παίρνει τη μορφή του τριωνύμου: $3t^2+30t - 40=0$, το οποίο δίνει τη λύση

$t=1,191m$

Περιβρεχόμενη περίμετρος: $V = s + t \cdot 2 \cdot (1+n2)^{1/2}$

Η (2) γίνεται: $V = 30 + 1{,}191 \cdot 2\,(1+3^2)^{1/2}$ και **$V=37{,}53$ m**

Υδραυλική ακτίνα $R = F / V = 40 / 37.53$ **$R=1{,}066$m**

Από την εξίσωση της ταχύτητας των *Manning – Strickler* έχουμε:

$U=k \cdot R^{2/3} \cdot J^{1/2} \Rightarrow J^{1/2} = 3/\ 30 \cdot 1{,}066^{2/3} = 0{,}096$ και

$J=0{,}009$ ή $0{,}9\%$

Παράδειγμα 3

Να υπολογισθούν οι διαστάσεις ευνοϊκής τραπεζοειδούς διατομής φυσικού ανοικτού αγωγού και εξασφάλιση των πρανών, όταν το υλικό της κοίτης είναι χάλικες πλούσιοι σε άμμο και η παροχή για τη μέγιστη επιτρεπόμενη ταχύτητα $Q=4,2\ m^3/s$.

Επίλυση

Κατά τον υπολογισμό ενός ανοικτού και επενδυμένου αγωγού, του οποίου τα τοιχώματα αποτελούνται από φυσικά υλικά, θα πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα, ώστε η ταχύτητα ροής του νερού σ' αυτόν να μην προκαλεί διαβρώσεις στον πυθμένα και στα πρανή, τα δε πρανή να έχουν κλίσεις, που να εξασφαλίζουν την ευστάθειά τους.

Ο επόμενος πίνακας δίνει τις επιτρεπόμενες κλίσεις πρανών και ταχύτητες ροής σε ανοικτούς αγωγούς για την αποφυγή διαβρώσεων στην επιφάνεια των πρανών:

Σύσταση τοιχωμάτων	Επιτρεπόμενη μέγιστη κλίση πρανούς	Επιτρεπόμενη μέγιστη ταχύτητα ροής (m/s)
Λεπτή άμμος	22°–27°	0,2
Χονδρή άμμος	27°	0,3–0,5
Χάλικες πλούσιοι σε άμμο	27°	0,6–0,8
Χονδρόκοκκο έδαφος με χονδρούς χάλικες	34°	1,0–1,4
Ιλύς άργιλος	18°	0,5–0,6
Μαλακός βράχος	63°	2,0–6,0
Στερεός βράχος	90°	2,0–8,0
Πλήρως επενδυμένη διώρυγα	90°	2,0–6,0

Από τον πίνακα προκύπτει:

μέγιστη επιτρεπόμενη κλίση πρανούς: 27° και $\varepsilon\varphi 27^o = 0,5$ ή **1:2**

Μέγιστη επιτρεπόμενη ταχύτητα ροής: **U=0,7m/s**

Η επιφάνεια της ευνοϊκής διατομής θα είναι:

$F = Q / U$ = 4,2 / 0,7 άρα **F=6 m²**

Από τον πίνακα 4.5 προκύπτουν οι διαστάσεις της βέλτιστης διατομής

Κλίση πρανών (1:n)	$\lambda_t = \frac{t}{\sqrt{F}}$	$\lambda_b = \frac{b}{\sqrt{F}}$	$\lambda_s = \frac{s}{\sqrt{F}}$	$\lambda_\alpha = \frac{\alpha}{\sqrt{F}}$	$\lambda_R = \frac{R}{\sqrt{F}}$
1:2	0,636	2,844	0,300	1,423	0,318

$$t = {}^{a}t * \sqrt{F} = 0.636 * \sqrt{6} = 1.56m$$

$$b = {}^{a}b * \sqrt{F} = 2.844 * \sqrt{6} = 6.97m$$

$$s = {}^{a}s * \sqrt{F} = 0.300 * \sqrt{6} = 0.73m$$

$$\sim = {}^{a}\sim * \sqrt{F} = 1,423 * \sqrt{6} = 3,49m$$

μήκος κεκλιμένων πλευρών τραπεζίου

$$R = {}^{a}{}_{R} * \sqrt{F} = 0.318 * \sqrt{6} = 0.78m$$

$$R = \frac{t}{2} \qquad a = \frac{b}{2}$$